

NUORISOTYÖN JA TOISEN ASTEEN OPPILAITOSTEN YHTEISTYÖ NUORTEN LIIKKUMISEN EDISTÄMISESSÄ

Tapausesimerkkien tarkastelu

Raportti, syksy 2021

Liikkuva opiskelu -ohjelma

Janne Suoknuuti, harjoittelija (Sosiologia/Jyu)

SISÄLLYS

Johdanto.....	3
1 Nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyö – lyhyt katsaus kirjallisuuteen.....	4
2 Nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitosten välinen yhteistyö liikkumisen edistämässä	5
2.1 Tiedonkeruu	5
2.2 Tapausesimerkkien kuvaukset.....	7
A. Kurikka – Yhteiset nuoret (lukio sekä ammatillinen oppilaitos)	7
B. Vantaa – Monet toimijat yhteistyössä.....	9
C. Ammattiopisto Sampo – Kohtaamista ja yhteistyötä.....	10
D. Mikkeli – Yhteisten rajapintojen hyödyntäminen asuntolan arjessa	11
E. Orivesi – Nuorisotyö osana lukion toimintakulttuuria	13
F. Hyvinkää – Etsivä nuorisotyö lukiossa.....	14
2.3 Yhteenveto ja esimerkkejä nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyöstä liikkumisen edistämässä.....	17
Esimerkkejä ja toteutuksia.....	18
Yhteistyötä edistävät ja haastavat tekijät.....	19
3 Pohdinta	20
Lähteet.....	23

Johdanto

Yhtenä Sanna Marinin hallituksen ohjelman (Valtioneuvosto 2019, 176) tavoitteena on, että ”liikunnallinen kokonaisaktiivisuus nousee kaikissa ryhmissä”. Tavoitteen saavuttaminen ainoastaan perinteisen liikuntasektorin keinoin on haasteellista, joten mukaan tarvitaan laaja-alaisesti instituutioita ja yhteiskuntaa. Kun pohditaan nuorten liikkumisen edistämistä ja liikkumisen kytkeytymistä osaksi elämäntapaa, on merkityksellistä huomioida myös heidän elämysympäristönsä. Näistä esimerkkeinä toisen asteen oppilaitokset sekä nuorisotyön tarjoamat toimintaympäristöt.

Yhteiskunnan liikkumista pyritään tukemaan valtakunnallisilla [Liikkuvat-ohjelmilla](#). Ohjelmien avulla edistetään liikunnallista elämäntapaa eri ikä- ja väestöryhmissä. Liikkuva opiskelu -ohjelma on osa Liikkuvat-ohjelmia. Ohjelman tavoitteena on edistää liikkumista ja opiskelukykyä toisella asteella ja korkeakouluissa. Liikkuva opiskelu -ohjelman strategisesta johtamisesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissätiö (Likes) koordinoi ohjelmaa. (Liikkuva opiskelu 2021.)

[Liikkuva opiskelu -kokeiluhankeraportin](#) mukaan hanketoimijat ovat nähneet eri kumppaneiden (mm. seurakunnat, kunnalliset toimijat, yksityiset palveluntarjoajat, liikunnan aluejärjestöt, muut oppilaitokset) kanssa tehdyn yhteistyön tärkeänä (Moilanen, N. & Vehviläinen, H. 2019, 35–36). Koska sekä nuorisotyö että toisen asteen oppilaitosten toimijat työskentelevät nuorten parissa, on hyödyllistä tarkastella näiden välistä yhteistyötä liikkumisen edistämässä myös erillisenä alueena. Yhteistyö koulujen/oppilaitosten kanssa voi tukea nuorisotyötä nuorten tavoittamisessa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 36). Lisäksi oppivelvollisuuden laajentuminen 18 ikävuoteen elokuussa 2021 (kts. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a) saattaa vaikuttaa toisen asteen oppilaitosten kykyyn koota ikäluokkaa yhteen. Toimijoiden yhteistyö voi siis lisätä mahdollisuuksia nuorten kohtaamiselle ja myös liikkumisen edistämiseksi.

Tämä raportti on osa Liikkuva opiskelu -ohjelman tutkimus- ja seurantatyötä. Raportin tavoitteena on kuuden käytännön esimerkin avulla lisätä tietoa nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyöstä ja niiden toteutuksista nuorten fyysisesti aktiivisen toimintakulttuurin edistämässä ja Liikkuva opiskelu -toiminnassa. Raportti valmistui marraskuussa 2021 ja sen kokosi korkeakouluopiskelija osana Liikkuva opiskelu -ohjelman työharjoittelujaksoa.

1 Nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyö – lyhyt katsaus kirjallisuuteen

Nuorisotyö on ”nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa”. Valtio ja kunnat yhteistyössä pyrkivät nuorisotyön ja -politiikan avulla edistämään nuorten elinoloja ja kansalaistoimintaa. Kuntien ja järjestöjen nuorisotyötä tuetaan valtionosuuksin tai -avustuksin opetus- ja kulttuuriministeriöstä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b.) Koulujen ja nuorisotyön yhteistyötä laajemmin on käsitelty muun muassa Marjo Kolehmaisien ja Pauliina Lahtisen (2014) *Nuorisotyötä koulussa: yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen*, Tomi Kiilakosken (2014) *Koulu on enemmän – Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat* sekä Heikki Kantosen, Anna-Liisa Hännikäinen-Uutelan sekä Tomi Kiilakosken (2021) toimittamassa *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa* -julkaisuissa.

Kolehmaisien ja Lahtisen (2014) selvityksen mukaan koulujen ja nuorisotyön yhteistyö ei ole uusi ilmiö. Yhteistoiminta on saanut 2000-luvulla uusia muotoja ja se on kehittynyt tavoitteellisemmaksi. Koulussa tehtävästä nuorisotyöstä puhutaan eri nimillä, esimerkiksi koulunuorisotyönä, kouluyhteistyönä, integroituna nuorisotyönä ja nuorisotyönä koulussa. Nuorisotyötä tehdään kouluissa erilaisilla tutkinto- ja työnimikkeillä ja se on näkyvillä kaikilla kouluasteilla, tosin yläkouluissa se näyttäytyi yleisimpänä. Kolehmaisien ja Lahtisen (2014) aineiston perusteella kunnallisen nuorisotyön yhteistyö oli yleisempää lukio- kuin ammatillisen koulutuksen kanssa. Nuorisolaissa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita, joten työmuodon hyödyntäminen olisi siis mahdollista kaikilla kouluasteilla. (Kolehmainen ja Lahtinen 2014, 14, 23–24.) Nuorisotyö voi tuoda oppilaitosympäristöön erilaisia mahdollisuuksia. Se voi olla ”mukautuvaa resurssia” oppilaitosten tai asuntoloiden arjessa, se on nuorelle vapaaehtoista, se luo tilaisuuksia nuorten kohtaamiselle formaalin opetuksen ulkopuolella, antaa tukea nuorille joko ryhminä tai yksilöllisesti ja omalta osaltaan tukee opetustyötä kasvatuskumppanuudessa osana oppilaitosten henkilöstöä (pedagoginen vastuu on opetushenkilöstöllä) (Kantonen ja Hännikäinen-Uutela 2021, 6).

Kiilakosken (2014) näkemyksessä koulua tarkastellaan kenties turhankin usein vain oppimisen tai tiedonsiirron kautta, jolloin sen moninaisuus ympäristönä voi jäädä huomaamatta. Hän pohtii koulun olevan ”enemmän kuin yleensä nähdään” ja koulun palvelutarjontaa lisäämällä se ”voi olla vieläkin enemmän”. (Kiilakoski 2014, 9.). Kiilakosken (2021, 221) mukaan ”koulu on entistä keskeisempi nuorisotyön toiminta-areena” ja yhteistyötä tuetaan myös valtion puolesta.

2 Nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitosten välinen yhteistyö liikkumisen edistämiseksi

Liikkuva opiskelu -ohjelmassa tuetaan oppilaitoksia tekemään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. [Liikkuva opiskelu -kokeiluhankeraportin](#) perusteella hanketoimijat näkivät yhteistyön eri toimijoiden kanssa tärkeänä, mutta raportissa ei ilmene erikseen nuorisotyön kanssa tehtyä yhteistyötä tai sen määrää (Moilanen, N. & Vehviläinen, H. 2019). Kokeiluhankeraporttiin kuuluu [liitetiedosto](#), joka kuvaa Liikkuva opiskelu -kokeiluhankkeita ja niiden toteutusta vuosina 2017–2019 (hankkeita yhteensä 49, liitteessä mukana 45). Tarkasteltaessa kokeiluhankkeiden kuvauksia hakusanalla ”nuorisotyö”, ainoastaan yhdestä hankkeesta löytyi lyhyt maininta nuorisotyön kanssa tehdystä yhteistyöstä. Tapauksessa kunnan nuorisotyö oli ollut mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa lukion toimintapäivää.

Tässä raportissa tarkastellaan nuorisotyön ja oppilaitosten välistä yhteistyötä liikkumisen edistämiseksi ja syvennyttään tapausesimerkkien kautta siihen, miten yhteistyötä on toteutettu ja millaisia yhteistyötä edistäviä ja haastavia asioita nousi esille.

2.1 Tiedonkeruu

Nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitosten liikunnan edistämiseen liittyvien yhteistyöesimerkkien etsiminen aloitettiin tutustumalla Liikkuva opiskelu -avustusta lukuvuonna 2021–2022 saaneiden hankkeiden (n= 59) hankesuunnitelmiin. Hakusana ”nuorisotyö” mainittiin yhteensä kahdeksassa hankkeessa (14 %), jotka sijaitsivat eri paikkakunnilla. Osassa hakemuksista oli melko lyhyitä kirjauksia, esimerkiksi yhteistyötahot kohdassa oli mainittu muun muassa ”etsivä nuorisotyö”. Osa kirjauksista taas oli kuvailevampia tai konkreettisempia, kuten ”*Nuorisotoimen kanssa tehty yhteistyö kattaa jälleen monipuolisemman saavutettavuuden nuorten keskuudessa sekä mahdollistaa vielä moniammatillisemman tukiverkoston nuorten ympärille*” tai ”*nuorisotyön puolelta pyritään jalkautumaan oppilaitoksiin esimerkiksi ryhmäytymispäiviin ja tapahtumiin.*”

Hankehakemustarkastelun avulla saatiin vihjeitä yhteistyömalleista, paikkakunnista ja toimijoista. Näistä hankepaikkakunnista neljä päätyi mukaan raporttiin tapausesimerkiksi.

Tämän lisäksi tapauksia etsittiin mukaan Liikkuva opiskelu -koordinaattorien kautta tiedustelemalla sekä ottamalla suoraan yhteyttä kuntien eri toimijoihin. Osaan erityisammattioppilaitosten toimipisteistä otettiin yhteyttä, mutta selkeää yhteistyötä nuorisotyön kanssa ei ollut näissä muodostunut.

Tapausesimerkkejä päätyi mukaan kuusi. Resurssit sekä aikataulut huomioiden kaikkia potentiaalisia toimijoita tai paikkakuntia ei siis valitettavasti ollut mahdollista kontaktoida tai kutsua mukaan. Varsinainen tieto kerättiin pääosin Teams-videokeskusteluihin, joissa hyödynnettiin apuna kysymysrunkoa (kts. alla). Keskusteluihin valikoitui paikkakunnilta mukaan henkilöitä, joilla oli kokemusperäistä tietoa toisen asteen oppilaitosten sekä nuorisotyön yhteistyöstä.

Tapausesimerkkien etsintä

- **Liikkuva opiskelu -hankehakemukset vuosilta 2021–2022 (59 hanketta)**
 - kahdeksasta (8) eri hankkeesta löytyi hakusana ”nuorisotyö” ja mainintoja yhteistyöstä nuorisotyön kanssa.
- **Muut keinot**
 - Esimerkkien tiedustelu valtakunnallisen Liikkuva opiskelu -koordinaattoriverkoston kautta
 - Yhteydenotto suoraan kuntien eri toimijoihin (mm. nuorisotyö)

Tiedon kerääminen (syys–marraskuu 2021, puhelin- tai Teams-videokeskustelu)

- **Keskusteluteemat:**
 - Haastateltavat ja mikä kunta/toimija/koulutuksenjärjestäjä
 - Millaista yhteistyötä (liikkumisen edistäminen) tehty ja mitkä osapuolet mukana?
 - Miten työ näkyy arjessa konkreettisesti ja miten toteutettu?
 - Miten yhteistyö on rakentunut/vakiintunut? (esim. miten alkoi, kuka otti yhteyttä keneen jne.)
 - Millaiset jutut toimineet / mikä hyvää ja toimivaa yhteistyössä?
 - Mikä haastavaa / miten yhteistyötä voisi helpottaa/kehittää?
 - Yleinen fiilis yhteistyömuodosta?
 - Millaista palautetta nuoret ovat antaneet toiminnasta? Mitä toiveita nuorilla on ollut?
 - Mitä haluaisitte tietää muiden vastaavasta yhteistyötoiminnasta?
 - Mitä eväitä antaisitte kunnalle/koulutuksenjärjestäjälle, joka miettii vastaavan toiminnan aloittamista?
 - Millainen nuorisotyön rooli on kunnan toisen asteen oppilaitoksissa yleisesti?

2.2 Tapausesimerkkien kuvaukset

Raportti on rakentunut seuraavaksi esiteltävien tapausesimerkkien ja niiden tuoman tiedon ympärille. Tapausesimerkkien kuvaukset kirjoitettiin toimijoiden kanssa käytyjen Teams- tai puhelinkeskustelujen pohjalta. Kuvaukset on myös tarkistutettu asianomaisilla ja heiltä on saatu lupa esimerkkien julkaisuun.

A. Kurikka – Yhteiset nuoret (lukio sekä ammatillinen oppilaitos)

Kurikan yhteistyö liikkumisen edistämässä näyttäytyi varsin monimuotoiselle työlle, jonka keskiössä on nuorten laaja-alaisen hyvinvoinnin huomiointi. Eri toimijoiden toimintatavat poikkeavat toisistaan, mutta kaikille yhteistä on nuoren kokonaisvaltainen kohtaaminen ja hyvinvoinnin edistäminen.

Kurikan alueella toimii kolme lukiota sekä Sedun ammattioppilaitos. Kurikan lukio ja Sedu sijaitsevat käytännössä samassa rakennuksessa ja muodostavat kompleksin, jota kutsutaan Kampukseksi. Koulupäivän aktiivisuutta ajatellen Kampuksella on hyvät puitteet liikkumiseen, muun muassa aulapelejä, kuntosali, tatami ja kiipeilyseinä. Kampuksen nuorten liikuttamisessa tehdään jonkin verran yhteistyötä nuorisotyön kanssa. Nuorten kohtaamisissa pyritään moniammatillisuuteen ja näin ollen liikuntatoimi ja nuorisotoimi ovat luontevia yhteistyökumppaneita. Liikuntatoimen kautta koulutettiin kiipeilyohjaajaksi myös etsivä nuorisotyöntekijä, jolla mahdollistettiin kiipeilyseinän käyttö useammin. Etsivä nuorisotyöntekijä voi hyödyntää Kampuksen monipuolisia liikuntamahdollisuuksia omien Kampuksella opiskelevien asiakkaiden kanssa. Kampuksella tapahtuvan moniammatillisen yhteistyön perusta on oppilashuoltoryhmän tuki toiminnalle. Tiloissa on toteutettu myös Ohjaamo-toimintaa, jota nuorisotoimi vetää ja jonka puitteissa tapahtuu erilaista ohjausta.

Nuorisotyön eri toimijat, kuten kunta ja seurakunta, ovat toimineet mukana erilaisissa tapahtumissa, jotka yleisestikin toteutetaan yhteisvoimin eri toimijoiden kesken. He toteuttavat myös säännöllisesti välituntitoimintaa, joka kytkeytyy hyvinvointiteemoihin, kuten liikkumiseen, ja toimii myös tilaisuutena kohdata nuoria. Pääsääntöisesti liikunnalliset välitunnit pitää opiskelijat itse, liikuntavastaavat opettajat tai Liikkuva opiskelu -koordinaattori. Vielä konkreettisina esimerkkeinä yhteistyöstä mainittakoon lukion laskettelupäivä sekä ammattikoulun asuntolassa

järjestettävät asuntolaillat. Nuoriso- ja liikunnanohjaaja päätti lisätä lukion laskettelupäivään oheistoimintoja tapahtuman kiinnostavuuden lisäämiseksi. Ammattikoulun asuntolassa järjestettiin säännöllisesti ennen koronaa asuntolailtoja, joiden ohjausteemat liittyvät hyvinvointiin. Ohjauksista vastasivat sekä nuorisotyö (etsivät, perusnuorisotyö) että liikuntatoimi. Yhteistyötä tehdään myös muualla kuin koulun tiloissa ja opiskelupäivän aikana. Kumpikin toimija on kysynyt vastavuoroisesti toisen toimijan läsnäoloa omassa tapahtumassaan.

Yhteistyön rakentumisen suhteen nähtiin, että kun yhteistyö on lähtenyt käyntiin, on sitä helpompi kysyä jatkossakin. Tärkeää on ollut myös johtoportaan tuki (esim. rehtorit, liikunta-, nuoriso-, vapaa-aika ja koulutoimen johtajat), jonka myötä ruohonjuuritason toimijoiden yhteen tuominen on helpompaa. Pohdintaan nousi myös paikkakunnan koko. Yhteistyötä mahdollisesti helpottavaksi tekijäksi nähtiin paikkakunnan pieni koko. Keskustelun perusteella yhteistyötä on pyritty tekemään ”ollaan toisillemme hyödyksi” ja ”ei toisilta pois” -mentaliteetilla.

Yhteistyön haasteina voi joskus olla kaikkien mukaan saaminen ja innostuminen samoista teemoista, jolloin ei aina välttämättä nähdä yhteistyön ”mahdollisuutta”. Eri toimintakulttuurit ovat saattaneet muotoutua itsenäisiksi, jolloin ei aina muisteta pyytää muita toimijoita mukaan kehittämistyöhön, vaikka se nähtäisiinkin omaa työtä tukevana. Nuoriso- ja liikuntatoimen yhteistyö mahdollistaa nuoren psyykkis–fyysis–sosiaalisen kokonaisuuden huomioimisen paremmin, jolloin kukin pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Liikuntatoimen ohjaus pyrkii tukemaan nuorten psyykkistä hyvinvointia fyysisten tarpeiden kautta (ravinto, lepo, liike), kun taas nuorisotoimi pyrkii tukemaan nuorten psyykkistä hyvinvointia sosiaalisuuden näkökulmasta.

Kun pohdittiin terveisiä muille toimijoille, nähtiin tärkeänä, että yhteistyön kynnyks on riittävän matalalla ja toimijat tekevät itsestään toisille helposti lähestyttäviä. Lisäksi me-hengen luominen nähtiin merkityksellisenä. Toimijoilla ei tarvitse olla valmiita suunnitelmia, vaan ehdotuksia voi ensin jakaa vapaammin ja hyvien ideoiden kohdalla voidaan lähteä yhdessä muodostamaan konkreettisempaa suunnitelmaa. Yhteistyö Kurikassa näyttäytyi monialaisena ja alati muovautuvana. Keskustelun mukaan se sujuu koko ajan paremmin ja yhteistyömahdollisuuksien löytäminen on koko ajan hedelmällisempää.

B. Vantaa – Monet toimijat yhteistyössä

Vantaan esimerkin yhteistyö kuvautui myös moninaisena. Konkreettisina esimerkkeinä yhteistyöstä nousivat esiin paikallisen ammattioppilaitoksen oppilaitosnuorisotyö, nuorisopalvelujen järjestämät lajikokeilut sekä liikuntapalveluiden järjestämät liikuntaryhmät iltapäiviin.

Ammattioppilaitoksen oppilaitosnuorisotyö näyttäytyi selkeänä osana oppilaitosta. Nuorisotyöntekijät toimivat linkkeinä Liikkuva opiskelu -koordinaattoreille ja toisinpäin koordinaattorit toimivat puolestaan linkkeinä nuorisotyöntekijöille. Nuorisotyöntekijät ovat osana oppilaitoksen Liikkuva opiskelu -tiimiä (tiimiin kuuluvat opiskeluterveydenhuolto, liikunnanopettaja jne.) sekä järjestävät esimerkiksi kerhotoimintaa ja taukojumppia. Eri yksiköissä voi olla eroja toiminnassa riippuen siitä, millaista ohjelmaa eri nuorisotyöntekijät kehittävät. Lyhyen tiedustelukierroksen perusteella Vantaan lukioilla ei vaikuttaisi olevan selkeää yhteistyötä nuorisotyön kanssa. Myös nuorisopalvelut järjestävät ja koordinoivat lajikokeiluja, joihin puolestaan oppilaitosten oppilaat voivat osallistua (niin alaikäiset kuin täysi-ikäisetkin opiskelijat).

Liikuntapalveluiden toimintaan kuuluvat muun muassa opiskelupäivien jälkeen toteutetut liikuntaryhmät, joihin myös alle 25-vuotiaat nuorisopalveluiden kautta tietoa saaneet nuoret voivat osallistua. Liikkuva opiskelu -koordinaattorit ovat ottaneet yhteyttä liikuntaseuroihin, jotka ovat mukana toteutuksessa. Oppilaitosten nuoria on kuultu lajitoiveiden suhteen ja yhteistyöesimerkkinä nuorisopalvelut toteuttivat isohkon kyselyn nuorille liittyen harrastamiseen ja sopiviin kellonaikoihin. Kyselyn vastauksia puolestaan hyödynnettiin liikuntaryhmätyön suunnittelussa. Ryhmätoiminta järjestetään liikuntapalvelujen omissa tiloissa, mikä helpottaa organisointia. Toimintaa oli tarkoitus aloitella uudelleen koronatauon jälkeen lokakuussa 2021.

Yhteistyön rakentumista on edesauttanut esimerkiksi tutut työntekijät, jolloin yhteydenpito on helpompaa. Lisäksi liikuntapalvelujen omien tilojen hyödyntäminen on helpottanut esimerkiksi liikuntaryhmätoiminnan käytännöntoteutusta. Haasteiden puolelta muun muassa ikäryhmä ja ikäraja kysymyksiä on jouduttu pohtimaan eri toimijoiden työtä yhdistettäessä. Lisäksi eri hankkeiden yhteensovittaminen saattaa vaatia suunnittelua, sillä kullakin hankkeella on omat tavoitteensa ja rahoitusehtonsa. Liikkumisen edistämisen mukaan tuominen arkeen voi haastaa myös resurssien osalta, jos työnkuva on jo entuudestaan laaja (mm. oppilaitosnuorisotyöntekijöiden moninainen rooli). Keskustelun perusteella ja pulmista huolimatta, toimivia käytänteitä on löydetty varsin onnistuneesti ja toimivaa yhteistyötä on rakennettu korona-poikkeusoloista huolimatta.

Kysyttäessä muille välitettäviä vinkkejä, nähtiin tärkeänä asioiden ennakoiminen ja deadline-päivämäärien huomiointi (esim. hankkeet ja rahoitukset). Myös useampien asioiden saaminen ”omiin käsiin” voi edistää yhteistyötä (esim. tilat toimintaa varten), jolloin toiminnan toteutus ja päätösten vienti käytäntöön on joutuisampaa. Yhteistyö yleisesti koettiin ”tärkeänä ja kannattavana” ja tämänhetkiseen tilanteeseen oltiin tyytyväisiä. Nuorten ollessa monilla toimijoilla yhteinen kohderyhmä, nähtiin yhteistyö toimijoiden välillä järkevänä. Yhteiset nuoret -tematiikka siis nousi jälleen esiin.

C. Ammattiopisto Sampo – Kohtaamista ja yhteistyötä

Keskustelun perusteella Samossa on syntynyt vahva yhteistyömalli oppilaitoksen sekä oppilaitoksen nuorisotyön ja liikunnanohjauksen välille. Yhteistyö näkyy muun muassa järjestettäessä uusien opiskelijaryhmien ryhmäytymisiä, Kahviparkeissa sekä tapahtumissa. Yhteistoiminnan avulla mahdollistetaan matalan kynnyksen kohtaamista nuorten ja työntekijöiden välille.

Ryhmäytymisissä on mukana oppilaitoksen nuorisotyöntekijä, liikunnanohjaaja sekä muita toimijoita tarpeen mukaan. Ryhmäytyksiin (kestoltaan n. 1,5–2 h) sisältyy fyysistä aktiivisuutta esimerkiksi liikkumista sisältävissä tehtävissä. Kahviparkkikonseptissa (mm. liikunnanohjaaja ja nuorisotyö) oppilaat kohtaavat oppilaitoksen toimijoita/ohjaajia kahvittelun lomassa. Kahviparkit järjestetään usein ulkona ja niissä on mukana luovalla tavalla liikkumista. Kahvin voi ”maksaa” liikkumisella (esim. 10 x kyykky), ja mukana on ollut myös minigolfia sekä lihaskuntohaasteita. Muissakin tapahtumissa nuorisotyö ja liikunnanohjaus ovat usein mukana ja näkyvillä. Koulun nuorisotyö ja liikunnanohjaus ovat olleet lisäksi mukana nuorisotilojen pienryhmätoiminnassa, oppilaat voivat lainata liikuntavälineistöä omaan käyttöönsä koulun liikunnanohjaajalta, liikunnanohjaajalta voi saada liikuntaneuvontaa ja nuorisotyö sekä liikunnanohjaus ovat toisinaan mukana oppilaiden siirtyessä kävellen paikasta toiseen.

Sekä nuorisotyö että liikunnanohjaus ovat olleet oppilaitoksella läsnä muutamia vuosia, joten malli on vielä melko uusi. Kumpikin toiminta on alkanut kokeiluluontoisena, jota on seurannut toiminnan juurruttaminen muun muassa nuorisotyöntekijän sekä liikunnanohjaajan palkkauksien myötä. Palkkaukset näyttäytyivät merkityksellisinä, sillä ne toivat työmuodot opiskelijoille tunnetuiksi ja vakiintuivat osaksi heidän arkeaan (aiemmin nuorisotyö oli lähinnä vierailut oppilaitoksella).

Toimintakulttuurissa kuvailtiin vakiintumisen piirteitä, sillä työntekijöiden vaihtuessa yhteistyömuodot ovat säilyneet työntekijöiden välillä. Vakiintuminen nähtiin tärkeänä tulevaisuuden suunnittelua ja jatkuvuutta ajatellen. Edellä mainitut palkkaukset voisi myös ajatella tukena uudelle työmallille. Lisäksi ”ruohonjuuritason” vapauden nähtiin toimivan, eli työntekijöille on annettu luottamusta rakentaa työmuotoja sekä yhteistyötä parhaaksi näkemällään tavalla. Uudet työmuodot ovat tuoneet nuorille uudenlaisia ja non-formaaleja kohtaamisen ympäristöjä (esim. juttelut ohjaajan kanssa kävelyn lomassa).

Haasteita kartoitettaessa koko oppilaitoksen tasolla (eri alat) yhteisiä hankkeita saattaa olla välillä haastavampaa viedä läpi. Lisäksi eri alojen nähtiin toisinaan ”siiloutuvan” omille alueilleen. Tässä nuorisotyön ja liikunnanohjauksen nähtiin tukevan yhteistyötä, sillä ne toimivat parhaimmillaan linkkeinä eri alojen välillä. Tärkeänä esiin nousi myös nuorten rooli, eli opiskelijat olivat itse toivoneet yhteistyötä sekä myös ”muuta ohjelmaa” opintojen lisäksi (vrt. lukioiden vanhojen tanssit-kulttuuri, Abi-toiminta jne.). Eri toimintaa on vinkattu esimerkiksi somessa (Instagram), joka on yksi kanava nuorten tavoittamiseen.

Muiden paikkakuntien ideoista ja toteutuksista oltiin kiinnostuneita, jotta ”pyörää ei tarvitsisi aina keksiä uudelleen”. Rahoitus- ja resursointikysymykset nousivat myös esiin ja pohdinnat siitä, miten ja millä keinoin toimintaa on muualla rahoitettu ja vakiinnutettu. Tähän liittyen annettiin myös selkeä suositus palkata oppilaitokseen erilliset työntekijät edistämään työmuotoja, sillä vierailevat työntekijät eivät välttämättä riitä tuomaan toimintaa riittävän vahvaksi osaksi nuorten arkea. Esille nostettiin myös toimivan yhteyden merkitystä ammattiryhmien välillä (esim. nuorisotyö ja opettajat) ja tietoisuutta toistensa työstä. Ohjaajille nähtiin selkeää tarvetta oppilaitoksessa. Yhteenvetona eri toimijoiden yhteistyöhön suhtauduttiin positiivisesti ja yhteistyötoiminta näyttäytyi keskustelun valossa toimivalle ja osin jo vakiintuneelle.

D. Mikkeli – Yhteisten rajapintojen hyödyntäminen asuntolan arjessa

Mikkelin valittu yhteistyöesimerkki koottiin puhelinkeskusteluista, joiden pohjalta rakennettiin yhteenveto. Kyseessä on siis kuvaus ammatillisen oppilaitoksen asuntolan sekä paikallisten nuorisopalveluiden yhteistyöstä asuntolaelämän arjessa. Asuntoloiden merkitys osana toisen asteen opiskelua on huomionarvoista, sillä alueellinen tarjonta toisen asteen koulutuksissa

vaihtelee (kts. mm. Virtanen ja Riukula 2021). Näin tietty osa nuorista voi joutua muuttamaan kotiseudultaan opintojen perässä, jolloin asuntola on yksi mahdollinen vaihtoehto asumiselle.

Asuntolan sijainti ei ole kaupunkiin nähden aivan keskeinen, eivätkä julkiset yhteydet ole helpoimmat. Näin ollen jonkinlainen osa nuorten arjesta vietetään asuntolaympäristössä. Asuntolan toiminta on sen omaa, mutta yhteistyö muiden toimijoiden kanssa nähdään tärkeänä. Ohjelmaa järjestetään säännöllisesti, johon osa nuorista osallistuu aktiivisemmin, osa saattaa taas olla mukana harvoin. Nuoria kannustetaan myös liikkumiseen ja muun muassa asuntolan liikuntatilan vuoro on ollut kovalla käytöllä. Lisäksi alueelta löytyy kuntosali, frisbeegolf-rata sekä ohjattua toiminnallista harjoittelua, jonka ohjaus on järjestetty asuntolan resursseista.

Asuntolan ja kaupungin nuorisopalveluiden yhteistyö näyttää keskusteluiden perusteella rakentuneen sosiaalisten verkostojen kautta, eli työntekijät tunsivat toisiaan jo entuudestaan. Sen pohjalta ajatus yhteistyömahdollisuuksista alkoi kehittyä. Yhteistyötä oli aiemmin tehty erään hankkeen kautta, mikä auttoi yhteistyön rakentumisessa. Nuorisotyöntekijän rooli asuntolassa oli ennen koronaa aktiivisempi, mutta koronan ja resurssien keskittämisen myötä se on käytännössä jäänyt tällä erää pois. Resursseja yritetään jatkossa järjestää niin, että nuorisotyöntekijä pääsisi taas käymään myös asuntolalla.

Nuorisotyöntekijä on ollut mukana arjessa erilaisissa vapaa-ajan ohjelmissa (esim. grillailu, kävelyt, sähly, sulkapallo, salitoiminta) sekä ohjelman käytännön järjestelyjen apuna (mm. nuorten kyyditseminen). Keskusteluissa nousi esiin pohdintaa resursseista. Tulkintani mukaan hallinnon tasolla on jouduttu pohtimaan esimerkiksi nuorisopalveluiden kustannuksia, jos nuorisotyöntekijä työskenteleekin virallisen työalueensa ulkopuolella, eli tässä tapauksessa oppilaitoksen asuntolassa. ”Yhteisten rajapintojen” löytyminen nähtiin tärkeänä ja esiin nousi myös ajatus ”yhteisistä nuorista”, eli toiminta-alueita ei haluttaisi jakaa liian jyrkästi. Korona-ajan nähtiin aktivoineen nuoria asuntolassa, sillä muut aktiviteetit ovat olleet vähäisempiä. Ajokorttiuudistuksen myötä 17 vuotta täyttäneet poikkeusluvan saaneet voivat ajaa autolla itse, jolloin heidän arjen alueensa laajenee herkemmin myös asuntolan ja sen aktiviteettien ulkopuolelle.

Keskustelujen perusteella syntyi vahva vaikutelma yhteistyön arvostuksesta ja sitä toivottiin myös lisää. Sen avulla voidaan yhdistää osaamista ja toimijat voivat myös peilata toistensa toimintaa. Keskusteluissa nuorisotyön rooli näyttäytyi aktiivisimmillaan merkityksellisenä osana asuntolan arjen tukemista. Vaikka nuorisotyön rooli ei kaikissa tilanteissa suoraan linkittyisi liikkumisen

edistämiseen, sen tuoma lisäresurssi näytti tuovan asuntolatyöhön lisää mahdollisuuksia suunnitella ja toteuttaa myös fyysistä aktiivisuutta sisältävää toimintaa.

E. Orivesi – Nuorisotyö osana lukion toimintakulttuuria

Oriveden tapausesimerkissä tarkastellaan nuorisotyön roolia liikkumisen edistämisessä osana lukion arkea. Keskustelun perusteella nuorisotyön tukena lukiolla toimivat muun muassa Liikkuva opiskelu -koordinaattori, opettajat, koulun johto sekä liikuntapalvelut. Esimerkeiksi liikkumisen edistämisestä nousivat hyvinvointiagentti-toiminta, Amazing Race -tapahtuma, Nuorisopassi, liikuntavälinekäräry sekä liikuntavälineistön kehittäminen (pääosin LO-koordinaattori).

Hyvinvointiagentti-toiminnassa lukion opiskelijat edistävät lukiolaisten hyvinvointia sekä liikkumista toimiessaan hyvinvointiagentteina. Toimintaa on aloitettu Erasmus+ -hankkeen kanssa sen vastuuopettajan ja LO-koordinaattorin yhteistyönä. Jatkossa mukana on ollut myös muita opettajia ja koulunuorisotyöntekijä. Hyvinvointiagentteina toimiville lukiolaisille tarjotaan koulutusta toiminnan tueksi.

Samana teeman alla toteutuvat myös Toiminta-torstait. Toiminta-torstaina kannustetaan oppituntien tauottamiseen varsinkin torstaisin, mutta myös muina viikonpäivinä. Amazing Race -tapahtuma oli osa lukion teemailtapäivien sarjaa. Tapahtumassa lukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssien opiskelijat muodostivat joukkueita ja suorittivat rasteja kävellen ympäri kaupunkia (myös osa opettajista innostui mukaan). Tapahtuma toteutettiin nuorisotyöntekijän sekä Liikkuva opiskelu -koordinaattorin yhteistyönä ja palaute tapahtumasta oli positiivinen.

Sähköisellä nuorisopassilla mahdollistetaan esimerkiksi lukiolaisille maksuttomat uima- ja liikuntahallikäynnit (kaikki käynnit lukuvuoden aikana). Nuorisopassin tarjoukset ja edut sovitaan kaupungin liikunta- ja vapaa-aikatoimen ja Nuorisopassin hankintatiimin kanssa. Alun perin Nuorisopassin pani alulle LO-koordinaattori, mutta sen jälkeen yhteistyötä on tehty nuorisopalveluiden kanssa.

Liikuntavälineiden saatavuutta on parantanut Liikuntavälinekäräry. Kyseessä on liikuntavälineillä täytetty peräkäräry, jota kierrätetään eri kouluilla ja näin mahdollistetaan välineiden käyttö koulupäivien aikana. Kärärytoiminta toteutuu liikuntapalveluiden kanssa. LO-koordinaattori on tilannut uutta välineistöä (lukiolle on hankittu mm. fatbike-pyöriä). Liikkuva opiskelu -

hankerahoituksella on lisäksi hankittu lukiolle seisomapöytiä ja muita vaihtelevia työskentelyasentoja mahdollistavia välineitä. Lukiolaiset ovat saaneet vaikuttaa välineisiin käymällä läpi välinekuvastoja sekä esittämällä toiveita hankintojen suhteen. LO-koordinaattorin työhön kuuluu myös yhteistyötä liikunnanopettajien kanssa sekä erilaisten lajidemojen vetämistä.

Nuorisotyöntekijä aloitti lukiolla keväällä, joten kehittämistyö on vielä melko alussa. Työmuoto resursoidaan hankerahoituksella, jolle on haettu jatkoa. Jos hanke ei jatku, jatkuu työmuoto lukuvuoden loppuun asti kunnan rahoituksella. Lukiolla tapahtuva yhteistyö on tapahtunut pääosin LO-koordinaattorin sekä nuorisotyöntekijän välillä, ja nuorisopalvelut ovat olleet aktiivisesti mukana erilaisissa toiminnoissa. Yleisesti yhteistyötä rakennetaan kuitenkin vaihtelevilla kokoonpanoilla tilanteen mukaan.

Koulun ”tiivis ja innostuva porukka” nähtiin rikkautena ja asioita edistetään, vaikka ne eivät aina suoraan kuuluisikaan omaan työkenttään. Myös rehtorit ovat olleet avoimia uusille ehdotuksille ja muulle toiminnalle koulutyön lisäksi (mm. tapahtumien järjestäminen). Keskustelussa todettiin ”asiakaskunnan olevan sama” eri toimijoilla, joten on hyvä tuoda esille ajatusta yhteisistä nuorista. Toimivana tapana nuorisotyön edistämiseksi oppilaitoksessa koettiin ”rauhassa tunnustellen”, eli oppilaitoksen työntekijöille annetaan ensin rauhassa aikaa tutustua toistensa työhön ennen kuin aletaan tehdä kehittämissuhteita.

Ongelmia on tuonut lukion hektinen arki, mikä keskustelun valossa tuntui haastavan niin oppilaita kuin opettajia. Tämä voi tuottaa aikataulullisia paineita, sillä eri toiminnan ohella myös oppiaineopintojen tulisi luonnollisesti edetä. Keskustelujen perusteella olisikin tilausta keinoille, joiden avulla kiirettä saataisiin helpotettua ja erilaista opiskelua tukevaa toimintaa olisi järkevämpää järjestää.

Yhteistyöhön liittyvän yleisfiiliksen koettiin olevan hyvä ja nuorisotyö on otettu hyvin vastaan lukiolla niin opettajien kuin rehtorinkin puolesta. Nuoret ovat myös kokeneet nuorisotyön helposti lähestyttävänä.

F. Hyvinkää – Etsivä nuorisotyö lukiossa

Tapausesimerkki kuvailee etsivän nuorisotyön roolia sekä yhteistyömahdollisuuksia lukioympäristössä. Etsivä nuorisotyöntekijä työskentelee laaja-alaisesti lukion kirjoilla olevien

opiskelijoiden kanssa ja tukee monenlaisissa elämän asioissa. Osa nuorista pärjää hyvin, mutta jaksamisen haasteita on nähtävissä. Opinnoista sairauslomalla olevat nuoret kuuluvat myös ohjauksen piiriin. Liikkumiseen ja yhteistyöhön liittyen esimerkkeinä nousivat nuorten ohjaus liikunta- ja hyvinvointipalveluihin, terveiden elämäntapojen edistäminen, Lähde liikkeelle -ryhmä, arjen hyötyliikunnan hyödyntäminen sekä Turistibussi-kierroksen ideointi.

Nuorten ohjaus liikuntapalveluille/hyvinvointivalmennukseen ei ole näkyvin osa työtä, mutta esimerkiksi koronan myötä liikuntapalvelujen toiminnalle, liikuntavälineiden lainaukselle, kotona tehtäville treeniohjelmille sekä liikuntapaikkaopastukselle on myös ollut kysyntää. Esimerkiksi kuntosalille tai uimaan on ollut mahdollista päästä ilmaiseksi tiettyinä kellonaikoina (osa Liikkuva opiskelu -hanketta). Lisäksi etsivän nuorisotyöntekijän tapaamisissa keskustellaan hyvinvoinnin ja terveyden teemoista, kuten liikkumisesta, unesta, ravinnosta tai päihteistä, ja niistä käydään kokonaisvaltaista keskustelua. Ohjaus on laajaa, joten moniammatillinen verkostotyö (mm. terveys- ja liikuntapalvelut) ja muiden toimijoiden mukaan kutsuminen on osa etsivän nuorisotyön arkea.

Etsivä nuorisotyö on mukana ”Lähde liikkeelle” -ryhmätoiminnassa, joka muodostuu kerran viikossa toteutetusta ilmaisesta lajikokeilusta. Yhteistyö on koettu hyödylliseksi, sillä yksittäisten toimijoiden ryhmiin voi olla haastavampi löytää riittävästi osallistujia ja samalla hyödynnetään jo olemassa olevia toimintoja. Toiminta on avointa niin lukiolaisille, ammattiopiston opiskelijoille kuin myös muille etsivän nuorisotyön nuorille (alle 29-vuotiaat). Nuoret nähdään siis toiminnassa ”meidän yhteisinä”.

Arjen- ja hyötyliikkumisen näkökulmaa pyritään myös tuomaan esille etsivän nuorisotyön tapaamisissa sekä asioinneissa ja ”havahduttamaan” nuoria liikkumisen mahdollisuuksiin. Joidenkin nuorten kanssa tavataan säännöllisesti ulkona tai kävelyllä. Ne on koettu toimivina paikkoina kohtaamistyölle. Ympäristönä on hyödynnetty muun muassa kaupunkialueella sijaitsevaa Terveysmetsänä tunnettua luontoaluetta.

Turistibussi-kierroksen idea oli alun perin tutustuttaa nuoria alueeseen ja sen palveluihin bussilla. Koronan vuoksi bussiajelun toteutus olisi ollut vaikeaa, joten syntyi ajatus kierroksen toteuttamisesta kaupunkipyörillä. Näin yhdistyisi paikkakuntatuntemus, ulkoilu, liikkuminen ja liikenneturvallisuus. Toiminta on tarkoitus kohdentaa kaikille alle 29-vuotiaille nuorille. Pyöriin yritetään saada ilmaiset koodit tai rahoitus tulisi etsivän nuorisotyön budjetista. Toimintaa ei siis ole vielä toteutettu, vaan se on suunnitteluasteella.

Yhteistyön muodostumiselle merkityksellistä oli etsivän nuorisotyöntekijän läsnäolo lukiolla (työmuoto aloitettu lukiolla elokuussa 2020 – rahoituksesta vastaa AVI ja lisäksi kunta/oppilaitos). Työmuoto on otettu vastaan lukiolla hyvin ja lisäksi etsivän nuorisotyöntekijän aiempi verkostotuntemus on helpottanut yhteistyön muodostumista. Keskustelun perusteella työtä ”halutaan tehdä yhdessä”, nuoret koetaan ”yhteisinä” ja ”tahtotilaa” on asioiden eteenpäin viennille. Nuorilta on tullut positiivista palautetta esimerkiksi ilmaisista salivuoroista, tosin aikataulut osuvat välillä ristiin koulutyön kanssa. Toiveita on tullut myös ryhmätoiminnasta, jossa ”pienellä”, ”kivalla” ja ”turvallisella porukalla” voisi tehdä yhdessä. Nuorilla saattaa olla tietoa liikkumistarjonnasta, mutta esimerkiksi salille meno yksin voi nostaa kynnyksen lähteä liikkeelle.

Toisinaan arjen, koulun aikataulujen ja etsivän nuorisotyön tapaamisten aikatauluttaminen on ollut vaikeaa. Lisäksi etsivän nuorisotyöntekijän työaika ajoittuu päiväsaikaan (8–16), jolloin hän ei ole tavattavissa iltaisin nuorten vapaa-aikana. Yhteistyökumppaneiden tavoittaminen voi myös viedä oman aikansa.

Keskustelun perusteella käytännöt ja vinkit muilta toimijoilta ovat tervetulleita. Lisäselvittelyn perusteella myös Riihimäellä toteutetaan yhteistyötä etsivän nuorisotyön ja lukion välillä. Hyvinkään kanssa käydyn keskustelun mukaan etsivä nuorisotyö saatetaan ulkoapäin nähdä lähinnä nuorten ongelmiin keskittyvänä, vaikka työmuoto voi palvella monenlaisissa tilanteissa olevia nuoria ja monenlaisten asioiden kanssa. Keskustelun valossa etsivälle nuorisotyölle kuulostaisi muodostuneen merkityksellinen rooli oppilaitoksen toimintakulttuurissa, mikä voi tuoda yhdenlaisen lisämahdollisuuden nuorten kohtaamiseen sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen lukion arjessa.

2.3 Yhteenveto ja esimerkkejä nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyöstä liikkumisen edistämiseksi

Tapausesimerkkitarkasteluissa pyrittiin tietoisesti keskittymään nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyöhön. Yhteistyön rakentamiseen suhtauduttiin yleisesti positiivisesti ja keskusteluun osallistuneet olivat kiinnostuneita kuulemaan myös muiden toimijoiden tavoista toteuttaa yhteistyötä. Keskustelujen perusteella nuorten parissa toimivilla on kunnissa hieman erilaisia painotuksia. Yhteiset nuoret -tematiikka ja tahto tehdä työtä enemmän yhdessä eri toimijoiden kesken nuorten hyvinvoinnin eteen nousi esille keskusteluissa.

Tarkastelun perusteella nuorisotyö tuo oppilaitokseen lisäresursseja, non-formaalien kohtaamisen ympäristöjä sekä mahdollisuuksia myös fyysisen aktiivisuuden edistämiseen. Liikkumista voi luovasti kytkeä osaksi toimintaa, sen ollessa joskus keskiössä tai joskus enemmänkin sivuroolissa osana muuta toimintaa. Tästä esimerkkinä voidaan mainita oppilaitoksen etsivän nuorisotyön kävelytapaamiset. Tässä toimintamuodossa järjestyi samanaikaisesti mahdollisuus kuulla ja kohdata nuori erilaisessa ympäristössä sekä samalla tuoda nuoren päivään lisää askelia.

Monet yhteistyön toteutus-esimerkit ovat siirrettävissä ympäristöstä ja kunnasta toiseen joko sellaisenaan tai toteutusta voidaan tarvittaessa räätälöidä kuhunkin toimintakulttuuriin ja sen resursseihin paremmin soveltuvaksi. Yhteistyön ja sen toteutuksen taustalla voi olla monia toimijoita nuorisotyön lisäksi. Esimerkiksi liikuntapalvelut olivat mukana useissa yhteistyötoteutuksissa. Myöskään nuorten määrittäminen vain yksittäisten toimijoiden ”asiakkaksi” ei tunnu perustellulta, sillä nuori voi samanaikaisesti kuulua muiden muassa oppilaitosyhteisöön, osallistua nuorisopalvelujen toimintaan ja lisäksi harrastaa paikallisissa seuroissa tai yhdistyksissä.

Esimerkkejä ja toteutuksia

Taulukossa 1. on esitelty keskusteluista nousseita esimerkkejä oppilaitosten ja nuorisotyön yhteistyöstä liikkumisen edistämässä ja toteutusideoita, jotka voivat tukea yhteistyön suunnittelua ja rakentamista.

TOIMINTO / AKTIVITEETTI	ESIMERKKEJÄ YHTEISTYÖN TOTEUTUKSESTA
Oppilaitoksen liikuntatilat ja -välineet (esim. kiipeilyseinä, aulapelejä, kuntosali, fatbike)	Nuorisotyöntekijä koulutetaan esimerkiksi kiipeilyohjaajaksi liikuntatoimen kautta. Nuorisotyöntekijä hyödyntää oppilaitoksen liikuntamahdollisuuksia omassa ohjaustyössään.
Hyvinvointiteemoihin liittyvät illat ammatillisen oppilaitoksen asuntolassa	Ohjaajina esimerkiksi nuorisotyön sekä liikuntatoimen edustajia.
Erlaiset liikunta-/ vapaa-ajan tuokiot asuntolaympäristössä (lajit, retket...)	Nuorisotyöntekijä mukana aktiviteetissa tai tukemassa käytännönjärjestelyissä (mm. kuljetukset).
Nuorten ohjaaminen liikuntapalveluille tai hyvinvointivalmennukseen. Terveiden elämäntapojen edistäminen.	Nuoria tavoitetaan oppilaitoksessa nuorisotyön (esim. etsivä nuorisotyö) kautta ja opastetaan erilaisten palveluiden tai harrasteiden piiriin. Hyvinvointiteemoja voidaan ottaa puheeksi myös nuorisotyöntekijän omissa tapaamisissa.
Arki-/hyötyliikkumisen edistäminen ja ”turistibussi”-kierrokset	Oppilaitoksen nuorisotyöntekijä järjestää nuorten kanssa kävelytapaamisia tai erilaisia asiointeja hoidetaan kävellen tai pyörällä. Opiskelijoita/nuoria tutustutetaan paikkakuntaan ja sen palveluihin jalkaisin tai esimerkiksi kaupunkipyörillä.
Oppilaitosten ryhmäytymiset (voidaan sisällyttää fyysistä aktiivisuutta)	Ohjauksessa mukana esimerkiksi nuorisotyöntekijä tai liikunnanohjaaja.
Oppilaitosten välituntitoiminta (esim. liikunnalliset välitunnit)	Nuorisotyön eri toimijat mukana toteuttamassa erilaista ohjelmaa oppilaitosten välitunneille.
Taukojummat sekä kerhotoiminta ammatillisessa oppilaitoksessa	Esimerkiksi ammattiopiston nuorisotyö järjestää. Oppilaitosnuorisotyö voi toimia myös linkkinä Liikkuva opiskelu -koordinaattoreille ja olla osa oppilaitoksen Liikkuva opiskelu -tiimiä.
Hyvinvointiagentti-toiminta ja toiminnalliset päivät	Opiskelijoita opastetaan hyvinvointiagenteiksi, jotka pyrkivät edistämään hyvinvointia/liikkumista oppilaitoksessa. Osana toimintaa mm. toiminnalliset päivät, jolloin erityisesti kannustetaan oppituntien riittävään tauottamiseen (oppilaitoksen eri toimijoiden yhteistyö).
Kahviparkki – opiskelijat kohtaavat oppilaitoksen työntekijöitä kahvittelun lomassa	Järjestäjinä oppilaitoksen toimijoita (mm. nuorisotyö). Kahviparkit voidaan järjestää ulkona ja kahvin voi ”maksaa” jumppaliikkeellä. Ohessa voi olla muutakin liikunnallista ohjelmaa.
Liikuntalajikokeilut	Nuorisopalvelut järjestää lajikokeiluja, johon myös oppilaitosten nuoret tervetulleita. Kokeiluja voidaan järjestää myös toimijoiden yhteistyönä, jolloin tavoitetaan paremmin osallistujia ja voidaan hyödyntää jo olemassa olevaa lajiohjelmaa.
Fyysistä aktiivisuutta sisältävät tapahtumat (mm. laskettelupäivä, Amazing Race)	Tapahtumien järjestäminen eri toimijoiden yhteistyönä.
Liikuntaryhmät opiskelupäivien jälkeen ja harrastaminen	Oppilaitosten nuoria kuullaan lajitoiveiden suhteen ja nuorille suunnataan esimerkiksi nuorisopalvelujen toimesta harrastekysely. Lajikokeilut liikuntapalveluiden toimintaa seurayhteistyönä. Mukana Liikkuva opiskelu -koordinaattori.

Yhteistyötä edistävät ja haastavat tekijät

Toimijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa pohdittiin yhteistyötä edistäviä asioita, yhteistyön rakentumista ja haasteita. Edistävästä tekijöistä yhteishengen luominen, sosiaalisten verkostojen hyödyntäminen ja ajatus yhteisistä nuorista tuntuivat luovan yhteistyölle perustaa. Haasteiden puolelta odotetusti korona oli vaikuttanut monien toimintakulttuurien arkeen.

Taulukossa 2. (alla) on tiivistetty ja yhdistetty eri tapausesimerkeistä poimittuja yhteistyötä edistäviä ja haastavia tekijöitä.

YHTEISTYÖTÄ EDISTÄVÄT JA HAASTAVAT TEKIJÄT	
Edistävät tekijät <ul style="list-style-type: none">• Yhteisten nuorten ajatus• Me-hengen luominen• Työntekijöiden sosiaaliset verkostot• Ammattiryhmien välinen viestintä ja mahdollisuus tutustua toistensa työhön• Yhteistyön aloittamisen kynnyksen riittävän matala – liikkeelle voi lähteä ideoilla• Toimijat helposti lähestyttäviä toisilleen• Nuorten kuuleminen – mitä toivotaan?• Johdon tuki• Työntekijöiden palkkaaminen ja konkreettinen läsnäolo oppilaitoksella• Nuorisotyö linkkinä eri toimintakulttuurien välillä• Työntekijöiden/ohjaajien riittävä vapaus toteuttaa yhteistyötä parhaaksi näkemällään tavalla• Toimintatilat olemassa• Asioiden ennakoiminen (mm. hankehakemusten aikarajat)• Käyntiin saatua yhteistyötä on helpompi jatkaa jatkossakin	Haastavat tekijät <ul style="list-style-type: none">• Korona-aika• Eri toimijoiden innostaminen samoista teemoista voi joskus olla haastavaa• Toimintakulttuurien muotoutuminen itsenäisiksi• Yhteistyökumppaneiden tavoittaminen sujuvasti arjen keskellä• Hankkeiden yhteensovittaminen (hankkeilla omat tavoitteensa ja rahoitusehtonsa)• Toiminnan vakiinnuttaminen ja rahoitus (esim. vieraileva nuorisotyö ei välttämättä vakiinnu nuorten arkeen)• Toiminnan sijoittamisen kysymykset (esim. nuorisotyön sijoittaminen oppilaitokseen vai nuorisotalolle)• Oppilaitoksen oppituntiaikataulujen sovittaminen muun toiminnan kanssa• Virastoaikoina toimiminen rajaa nuorten vapaa-aikaa ulos• Ikäraja/-ryhmä -kysymykset työmuotoja yhdistettäessä

3 Pohdinta

Toisen asteen oppilaitokset yhdessä nuorisotyön ja muiden sidosryhmien kanssa voivat esimerkkitapausten perusteella tuottaa ympäristöjä, joissa mahdollistetaan lisäresursseja, täydennetään puolin ja toisin yksittäisten toimijoiden osaamisalueita ja luodaan myös non-formaaleja ympäristöjä nuorten kohtaamiselle. Toimijoiden yhteistyö saattaa myös ohjata pohdintaa ”asiakassegmentti”-ajattelusta kohti yhteiset nuoret -tematiikka. Kuten tapauksista ilmeni, nuorisotyö voi olla mukana edistämässä liikkumista sisältävää toimintakulttuuria, ja työmuoto näyttäisi yleisesti taipuvan monenlaisiin tilanteisiin. Moniammatillinen yhteistyö voi myös antaa laajempaa näkökenttää nuorten kulttuuriin ja mahdollisiin hyvinvoinnin esteisiin. Yhteistyö voi parhaimmillaan auttaa tavoittamaan paremmin myös niitä nuoria, joille fyysinen aktiivisuus ei syystä tai toisesta tunnu omalta. Liikkumisen ja hyvinvoinnin edistämisessä erityisesti heitä olisi merkityksellistä tavoittaa, kuulla ja kohdata.

Ajatellen raportin antia liikkumisen edistämistyölle ja Liikkuva opiskelu -ohjelmalle, se piirtää kuvaa oppilaitoksista monipuolisina toimintaympäristöinä. Oppilaitosten arjessa voivat siis kohdata monet toimijat ja monilla tavoin. Kuten eräessä tiedonkeruuvaiheen puhelinkeskustelussa nousi esiin, yksittäisten toimijoiden resurssit voivat toisinaan olla niukat, jolloin yhteistyö on arvokasta. Tätä pohdintien yhteistyön rakentaminen järjestelyineen voi myös vaatia suunnittelua, resursseja ja vaivannäköä.

Raportin keskittyessä erityisesti oppilaitosten ja nuorisotyön yhteistyöhön, se antaa Liikkuva opiskelu -ohjelmalle sekä toimijoille katsausta nuorisotyön mahdollisuuksista tukea oppilaitoksia liikkumisen edistämistyössä ja toisinpäin. Samoin työ voi herättää pohdintoja siitä, millaisia eri toimijoita voitaisiin kutsua mukaan Liikkuvat-ohjelmatyöhön. Toiveena myös on, että raportin myötä eri alueiden toimijat pääsevät helpommin peilaamaan toistensa työtä ja arvioimaan erilaisten yhteistyömallien mahdollisuuksia omassa toimintakulttuurissaan.

Raportti perustuu mukaan valikoituneiden tapausesimerkkien työntekijöiden pohdintoihin ja heidän kanssaan käytyihin Teams- tai puhelinkeskusteluihin, kuten myös raportin tuottaneen ymmärryksen sekä tulkintoihin. Tapausesimerkeissä esiteltyjen arvokkaiden näkemysten ulkopuolelle jää toki paljon näkökulmia, sillä toimintakulttuurien henkilöstöä ei ollut mahdollista kuulla laajemmin. Verkkovälitteisiin keskusteluihin päädyttiin koronatilanteen sekä käytännöllisyyden vuoksi, mikä rajasi pois havainnointi mahdollisuuden paikan päällä. Lisäksi tiedon

hankinta ja raportti työstettiin osana harjoittelujaksoa melko lyhyellä aikavälillä (syys–marraskuu 2021), mikä osaltaan rajoitti tarkastelun laajuutta. Suomessa toimii kuusi ammatillisista erityisoppilaitosta (Ameo 2021), joista neljän yksittäisiä työntekijöitä kontaktoitiin. Yhdenvertaisuutta ajatellen olisi ollut arvokasta saada tapausesimerkkejä myös erityisoppilaitosten puolelta. Yhteydenottojen perusteella oppilaitosten omat ohjaajaresurssit näyttäytyivät hyvinä eikä nuorisotyölle vaikuttanut olevan samankaltaista tilausta. Tästä syystä erityisoppilaitokset rajautuivat tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Tavoitteena ei ollut määrällisesti mitata missä määrin oppilaitokset ja nuorisotyö tekevät Suomessa yhteistyötä liikkumisen edistämässä. Tarkoitus oli enemmänkin tuoda erilaisten toimintakulttuurien yhteistyötä näkyväksi, antaa esimerkkejä toteutuksista sekä kuvailla nuorisotyön tuomia mahdollisuuksia osana oppilaitosten toimintaa. Nähdäkseni on haastavaa rajata tarkkaan, milloin on kyse nuorten kanssa tehtävästä työstä ja milloin nuorisotyöstä. Rajoitteista huolimatta, keskustelujen pohjalta saatiin arvokasta tietoa nuorisotyön sekä oppilaitosten yhteistyömuodoista liikkumisen edistämässä, käytännön esimerkeistä ja myös esiin nousseista haasteista.

Liikkumisen edistämistä voidaan toteuttaa eri puolilla yhteiskunnan instituutioita, mikä tuo paljon mahdollisuuksia, mutta myös kysymyksiä käytännön toteutusten suhteen. Ylätavoitteena voisikin olla tietynlaisen fyysinen aktiivisuuden vakiinnuttaminen luontevaksi osaksi mahdollisimman monia ympäristöjä, jolloin liikkeen lisäämistä ei nähtäisi ”ylimääräisenä” tavoitteena, vaan osana tavanomaista arkea. Tapausesimerkkien valossa oppilaitosten yhteistyö nuorisotyön kanssa näyttäytyy yhtenä keinona lisätä fyysistä aktiivisuutta oppilaitosten toimintakulttuureissa. Jatkossa voisikin olla hyödyllistä helpottaa myös tämän yhteistyömuodon toteutumista.

Koronatilanteen toivottava helpottuminen lähitulevaisuudessa tuo todennäköisesti jo helpotusta yhteistyöhön. Yhteistyön kehittämistä ja tulevaisuutta ajatellen olisi mielenkiintoista selvittää, missä määrin oppilaitokset ja nuorisotyö Suomessa ovat löytäneet toisensa liikkumisen edistämistyössä? Millaisilla keinoilla ja mekanismeilla yhteistyötä voitaisiin helpottaa? Entä millaista moniammatillista yhteistyötä tehdään erityisoppilaitoksissa?

Toimijoiden yhteistyö voi luoda yhä vahvemmin myös yhteisiä nuoria. Koen lisäksi merkityksellisenä, että nuoria ei nähtäisi ainoastaan toiminnan kohteena vaan myös aktiivisina toimijoina. On tärkeää kuulla, mitä juuri he toivovat ja tarvitsevat. Myös eri hankkeiden yhteneväisten tavoitteiden

löytäminen voisi mahdollisesti vähentää päällekkäistä työtä ja auttaa kokoamaan resursseja yhteen. Näin voisi olla hyödyllistä tehdä yhteistyötä jo eri hankkeiden suunnitteluvaiheessa. Uskoakseni oppilaitosten ja nuorisotyön konkreettiset kasvokkaiset kohtaamiset ja niiden mahdollistaminen arjessa voisivat edesauttaa toimijoiden lähentymistä ja toistensa voimavarojen tunnistamista. Yhteistyö voi edellyttää tuttuja kasvoja ja tarttumapintoja eri ympäristöjen välillä. Arjen hektisyys haastaa epäilemättä monia toimijoita. Olisikin tärkeää, että toimijoiden verkostoituminen olisi mahdollisimman helppoa ja sille varattaisiin myös aikaa.

Kohtaamisten ja nuorten kuulemisen myötä moniammatilliset verkostot saattaisivat yhä syventyä ja hyvinvoinnin ja liikkumisen edistäminen voisi muotoutua yhä selvemmin yhteisiin nuoriin suuntautuvaksi yhteiseksi työksi.

Lähteet

Ameo. 2021. ”Ammatillisten erityisoppilaitosten kumppanuusverkosto – Oppilaitokset.”. Luettu 28.9.2021. <https://ameo.fi/ameo/oppilaitokset/>

Moilanen, N. & Vehviläinen, H. (toim.) 2019. ”Kokeiluhankkeiden toimenpiteet ja toimintakulttuurin kehittyminen.” Teoksessa *Aktiivisuutta ja opiskelukykyä – Liikkuva opiskelu -kokeiluhankkeiden toteutus vuosina 2017–2019*, 18–45. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. <https://www.liikkuvaopiskelu.fi/fi/kokeiluhankeraportti>

Kantonen, Heikki ja Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela. 2021. ”Lukijalle”. Teoksessa *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa*, toimittajat Heikki Kantonen, Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela & Tomi Kiilakoski, 6–9. Xamk / Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/505526>

Kantonen, Heikki, Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela ja Tomi Kiilakoski, toim. 2021. *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa*. Mikkeli: Xamk / Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/505526>

Kiilakoski, Tomi. 2014. *Koulu on enemmän - Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat*. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 107. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf

Kiilakoski, Tomi. 2021. ”Mitä nyt? Minne seuraavaksi? Kokoavia huomioita nuorisotyöstä kouluissa ja oppilaitoksissa.” Teoksessa *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa*, toimittajat Heikki Kantonen, Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela & Tomi Kiilakoski, 218–223. Xamk / Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/505526>

Kolehmainen, Marjo ja Pauliina Lahtinen. 2014. *Nuorisotyötä koulussa – Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen*. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-174-7>

Liikkuva opiskelu. 2021. ”Liikkuva opiskelu”. Ohjelman verkkosivusto. Viitattu 28.9.2021. <https://www.liikkuvaopiskelu.fi/fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021a. ”Hankkeet ja säädösvalmistelu: Oppivelvollisuuden laajentaminen”. Verkkootikkeli. Viitattu 24.9.2021. <https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021b. "Nuorisotyö". Verkkoartikkeli. Viitattu 28.9.2021. <https://minedu.fi/nuorisotyö>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. *Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-697-3>

Valtioneuvosto. 2019. "Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta". Viitattu 24.9.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>

Virtanen, Hanna ja Krista Riukula. 2021. Etlan muistio 11.1.2021: "Koulutuksen keskittäminen muuttaa nuorten koulutus- ja urapolkuja". <https://www.etla.fi/julkaisut/koulutuksen-keskittaminen-muuttaa-nuorten-koulutus-ja-urapolkuja/>